

เซ็นเช็คโดยเว้นวรรค : ความประมาทที่นำไปสู่ความรับผิดชอบ

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจลงนามส่งจ่ายเงินของหน่วยงาน จำเป็นต้องอาศัยความรอบคอบและปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพราะแม้จะมีได้ร่วมกระทำทุจริตโดยตรง แต่หากละเลยต่อหน้าที่จนเปิดช่องให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ก็อาจต้องรับผิดชอบทางละเมิดได้ ฉบับนี้จึงขอนำคดีปกครองตัวอย่าง คือ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อผ. ๓๑๑/๒๕๖๘ มาเพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐได้ทราบเพื่อจะได้ตระหนักและใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น

คดีนี้เกิดจากกรณีฟ้องการบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งหนึ่ง สดง. ตรวจสอบบัญชีพบว่า มีเงินขาดบัญชี เพราะเจ้าหน้าที่การเงินได้แก้ไขเพิ่มเติมตัวเลขและตัวอักษรในเช็คจำนวน ๑๖ ฉบับ ทำให้มีการเบิกจ่ายเงินสูงกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้ทางราชการได้รับความเสียหายเป็นเงินกว่า ๓.๗ ล้านบาท ต่อมาหน่วยงานได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมถึงปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นหนึ่งในผู้มีอำนาจลงนามส่งจ่ายเช็คด้วย แต่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยอ้างว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการทุจริต เนื่องจากการแก้ไขจำนวนเงินในเช็คเกิดขึ้นภายหลังจากที่ตนได้ลงนามแล้ว อีกทั้งหน่วยงานมีบุคลากรด้านการเงินไม่เพียงพอ และผู้กระทำทุจริตเป็นผู้รับผิดชอบงานการเงินเพียงคนเดียว ตนจึงไม่ควรต้องรับผิดชอบในเหตุที่เกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีในฐานะปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและเป็นผู้มีอำนาจลงนามส่งจ่ายเช็ค มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งกำหนดให้การเขียนจำนวนเงินในเช็คต้องไม่มีช่องว่างที่สามารถเพิ่มเติมข้อความหรือตัวเลขได้ และต้องตรวจสอบรายละเอียดในเช็คให้ถูกต้องก่อนลงนาม เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ฟ้องคดีได้ลงนามในเช็คโดยมิได้ตรวจสอบให้รอบคอบ ปล่อยให้มีการเว้นช่องว่างจนสามารถแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนเงินได้ ศาลจึงเห็นว่าการกระทำความผิดเป็นการขาดความระมัดระวังอย่างร้ายแรง แม้ผู้ฟ้องคดีจะไม่ได้ร่วมทุจริตหรือไม่ได้เป็นผู้แก้ไขเช็คด้วยตนเองก็ตาม ศาลวินิจฉัยว่า การที่หน่วยงานมีบุคลากรไม่เพียงพอหรือมีปัญหาในการบริหารงานภายใน ไม่อาจใช้เป็นข้ออ้างเพื่อยกเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่กฎหมายกำหนดได้ เนื่องจากผู้มีอำนาจลงนามยังคงมีหน้าที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องของเช็คก่อนลงนามทุกครั้ง ด้วยเหตุนี้ ศาลปกครองสูงสุดจึงพิพากษาว่า ผู้ฟ้องคดีต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ทางราชการตามสัดส่วนแห่งความรับผิดชอบ เนื่องจากการลงนามโดยขาดความระมัดระวังถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ

ข้อคิดที่ได้จากคดี คือ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจลงนามเอกสารทางการเงินต้องตระหนักว่า "ลายมือชื่อ" มิใช่เป็นเพียงการรับรองเอกสารเท่านั้น แต่เป็นการยืนยันว่าผู้ลงนามได้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ว การลงนามโดยไม่ตรวจสอบหรือปฏิบัติหน้าที่เพียงเพื่อให้กระบวนการเสร็จสิ้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และนำมาซึ่งความรับผิดชอบส่วนบุคคลได้ แม้จะมีได้มีเจตนาทุจริตก็ตาม ดังนั้น ความรอบคอบและการยึดถือระเบียบอย่างเคร่งครัดจึงเป็นหลักสำคัญในการป้องกันความเสียหายและคุ้มครองตนเองจากความรับผิดทางกฎหมาย และที่สำคัญคือ “ผู้มีอำนาจลงนามไม่อาจอ้างว่าไม่รู้ หรือไม่ได้กระทำทุจริตเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดได้ หากการละเลยต่อหน้าที่ของตนเป็นเหตุเปิดช่องให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ”